

Финален отчет по изпълнението на проект „Конвенциите от Рио” 2006-2010 (оперативно резюме)

1. Въведение

Конвенциите от Рио в контекста на политиките за регионално развитие и устройство на територията в България

Приемането на България в Европейския съюз (ЕС) през 2007 г. предостави значителни възможности за пълно прилагане на решенията на КБР, РКОНИК, и КБОООН¹ в процесите и политиките на регионално развитие и устройството на територията, които са с характерна насоченост към разрешаване на социално-икономически проблеми. Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) носи отговорността за формиране и провеждане на политиката за регионално развитие, която се реализира посредством серия от планови документи – Национална стратегия за регионално развитие, Оперативна програма „Регионално развитие” (ОПРР), шест Регионални плана за развитие (РПР), 28 Областни стратегии за развитие (ОСР) и 264 Общински планове за развитие (ОПР). Именно към тази рамка на планиране на регионалното развитие бяха насочени и основните проектни дейности, за да бъде осигурена интеграцията на глобалните екологични въпроси (ГЕВ).

Членството ни в ЕС налага и някои предизвикателства и възможности в процеса на разработка на интегрирани политики за развитие, които да съответстват на изискванията на ЕС. Едно от големите предизвикателства е необходимостта да се разработи силна и ефективна координация между различните министерства и регионални и местни структури на управление. Това е важна цел на текущото европейско финансиране (за периода 2007-2013) и е мотивирано от нуждата да се постигне последователност във формулирането на политики и ефикасното усвояване на текущото и бъдещо финансиране в рамките на Структурните фондове на ЕС.

Проект „Конвенциите от Рио” е определен като приоритетен за България в резултат от изготвения в периода 2002-2004 Национален доклад за самооценка (НДСО) по изпълнение на ангажиментите към КБР, РКОНИК, и КБОООН (оттук нататък цитирани като “Конвенциите от Рио”). НДСО специално идентифицира нуждата за развиване на национален капацитет за включване на глобалните екологични цели в процеса на регионално развитие, чрез интеграцията на тези цели във формулирането и осъществяването на политики за регионално развитие, а също така и в планове на национално, регионално, областно и общинско ниво.

В допълнение към това, НДСО определя необходимостта от по-добра координация между ключовите институции на национално/централно и локално/регионално ниво като изключително важна предпоставка за правилното приложение на конвенциите. Както се каза в Националния доклад за самооценка: “...координацията на отделните участници не е достатъчна, за да инкорпорира задълженията от Конвенциите и да постигне ефективност и ефикасност в осъществяването им”. В това отношение бяха определени две главни взаимосвързани области за интервенция от страна на проекта: 1) подкрепа на институциите в областта на междусекторното планиране, взимането на решения и информационни системи; и 2) подкрепа за децентрализирано, интегрирано, регионално планиране с акцент върху интеграцията на глобалните екологични въпроси.

¹ Конвенция за биоразнообразието, Рамковата конвенция за борба с изменението в климата и Конвенция за борба с опустиняването на ООН.

2. Основни цели на проекта

Дългосрочната цел на проекта е да се внедрят глобалните екологични ангажименти в процесите на регионално и местно развитие, както и пространственото планиране в България.

1. Подцелта на проекта е да се изгради капацитет за интегриране на глобалната околна среда във формулирането и осъществяването на регионалното и местно развитие, както и на политиките за устройство на територията. Тази подцел беше реализирана чрез следните 3 резултата.

РЕЗУЛТАТ 1: Методологиите, уменията, знанието и система за управление на информацията за интегриране на глобалните екологични въпроси във формулирането, осъществяването и оценяването на политиките за регионално развитие и устройство на територията са уместни

РЕЗУЛТАТ 2: Институционалните промени, които подкрепят включването на глобалната околна среда в регионалното развитие и устройството на територията са уместни

РЕЗУЛТАТ 3: Регионалните планове за развитие и устройство на територията на общинско ниво са преработени за интегриране на глобалните екологични цели в един пилотен регион или група общини чрез прилагане на възможностите получени в Резултати 1 и 2.

3. Постигнати ключови резултати по проекта към 15.10.2010 г.:

- Провеждане на Въстъпителен семинар по проекта – 21 февруари, 2007 г.
- Анализ на нуждите за обучение чрез анкетиране на държавни служители от МРРБ, МОСВ, регионални структури и общини - октомври, 2007 г.
- Работно посещение за ключови участници в процеса на взимане на решения от МРРБ и МОСВ в Корнуол, Великобритания за обмен на добри практики със „зелени“ проекти финансирани от Структурните фондове на ЕС - ноември, 2007 г.
- Изследване на национално достъпни източници на информация за прилагането на трите конвенции от Рио и изготвяне на база данни на CD - декември, 2007
- Публикация „Партньорство и работа в мрежи за зелено стратегическо планиране” - март, 2008 г.
- Публикация „ГИС: ефективен инструмент в информационното осигуряване на регионалното развитие” - април 2008 г.
- Разработен пакет от обучителни програми – въвеждащ (еднодневен), „основен” курс (10 дни, 60 ак. часа) и магистърска програма в Софийския университет „Св. Климент Охридски” (3 семестъра) - за интеграция на глобални екологични въпроси в стратегическото планиране за служители от МРРБ и МОСВ. Обучени 130 служители на МРРБ, МОСВ, общини и областни управи в „основния” курс на обучение за периода септ. 2008 г. – март 2010 г.
- Преглед на трудови характеристики и процеса на оценяване на служители в МРРБ и разработка на препоръки за въвеждане на допълнителни изисквания към определени позиции за развитие на знания и умения за прилагането на Конвенциите от Рио, септември – ноември, 2008 г.
- Мотивирано предложение с 7 избрани индикатори за мониторинг на интеграцията на глобални екологични въпроси в регионални и местни стратегически документи за планиране”, септември 2008 г. – февруари, 2009 г.

- Провеждане на еднодневни, встъпителни обучения по интегриране на Конвенциите от Рио в местни и регионални стратегически планови документи в 27 области в България, обучени над 200 представители от общини и областни управи - януари – юни, 2009 г.
- Включване на съгласуваните индикатори за интегриране на глобални екологични въпроси в Методическите указания на МРРБ за разработка и актуализация на стратегически планови документи от общините и областните управи в България в съответствие с новия Закон за регионално развитие - май 2009 г.
- Разработка на публикация и провеждане на две обучения за общински и НПО експерти на тема „Стимулиране на общественото участие за интегриране на глобални екологични въпроси в стратегически планови документи на местно ниво” - април - юни, 2009 г.
- Разработка на технически характеристики и „ГИС паспорти” на 7-те стратегически индикатори - септември – ноември 2009 г.
- Провеждане на финален, десетдневен обучителен курс в Софийския университет „Св. Климент Охридски” за интегриране на глобалните екологични въпроси в процесите на стратегическо планиране за служители в МРРБ, МОСВ, общини и областни управи, февруари – март 2010 г., като общо в периода септември 2008 г. – март 2010 г. през учебния курс преминаха 141 експерти от тези организации.
- Разработка, тестване и инсталиране на прототипна ГИС в подкрепа на интегрирането и мониторинга на глобални екологични въпроси в регионалното и местно стратегическо планиране в ГД СПРРАТУ, разработка на Наръчник за ползване на прототипната ГИС и провеждане на обучение на 12 експерти от дирекцията - февруари - юли 2010 г.
- Избор на пилотна област и изготвяне на актуализиран документ за изпълнение на областна стратегия за развитие на област Пловдив за тестване на разработените индикатори за интегриране на глобални екологични въпроси в стратегически планови документи на местно ниво - февруари - септември 2010 г.
- Разработка на Методика за провеждане на междинна оценка на областни стратегии за развитие – август, 2010 г.
- Разработка на модел на Техническо задание за провеждане на междинна оценка на областни стратегии за развитие – август, 2010 г.
- Разработка на Практически насоки за интеграция на глобални екологични цели в процеса на актуализация на областните стратегии за развитие, съдържащи стратегически насоки за разработване целите и приоритетите в процеса на актуализация на общинските планове за развитие - септември 2010 г.
- Провеждане на финална, независима оценка на проекта и изготвяне на финален доклад, юли - септември 2010 г.
- Провеждане на заключителна среща на Консултативния съвет по проекта, хотел „Св.София”, гр. София – 27 септември 2010 г.
- Представяне на резултатите от проекта пред Комисията по околна среда и води, Народно събрание на Република България – 7 октомври 2010 г.

4. „Научени уроци” свързани с проектния дизайн

- Проектът да бъде предшестван от **проучване на основните източници за финансиране на РР и ТСУ** и да бъде потърсена възможност за интервенция от страна на проекта по отношение на тези източници (целенасочени проучвания, препоръки, доклади и пр.) както в настоящия, така и в бъдещи планови периоди, за да се подобри хоризонталната интеграция на ГЕВ.
- **Участие на представители от финансовия и бизнес сектора** в проектния дизайн като важна целева група за гарантиране на по-голяма устойчивост на проектните резултати и интеграция на ГЕВ в инвестиционния процес (напр. Министерство на финансите, Българския форум на бизнес лидерите, стопански и бизнес асоциации).
- **Включване на ключови представители на ОПРР** в проектния дизайн, за да се гарантира разработката на по-добър механизъм за отчитане на собствен принос и интеграцията на ГЕВ в проекти финансирани от ОПРР, както и на «репликиране» на проектните резултати.
- **Включване на по-голям брой „приложими” дирекции от страна на МРРБ в проектния дизайн и изпълнение**, напр.: дирекция „Държавна собственост и жилищна политика”, „Европейски инфраструктурни проекти”, „Концесии”, „Управление на териториалното сътрудничество”, „Информационни системи и сигурност”, за да се гарантира финансирането на проекти, които допринасят към прилагането на 3-те конвенциите, постигане на по-тясна връзка между РР и ТСУ
- Проектът да бъде предшестван от **проучване на процеса на взимане на решения в системата на РР и да включи ключови експерти от различните нива на планиране** (областни администрации, общини, съвети за развитие, общински асоциации) във вземането на решения за дизайна и изпълнението му.
- Включване още в проектния дизайн на **мотивирани позиции от контактните лица по 3-те конвенциите (focal points) от МОСВ** как политиките за РР и ТСУ могат да подпомогнат постигането на националните цели по конвенциите, а в следствие – включването им в Управителен съвет, за да се гарантира по-пряка връзка между проектните дейности и дейностите по Националните планове за действие по конвенциите.
- **Увеличаване на финансовите ресурси в проектния бюджет за независими оценки и мониторинг**: напр. дали отчетените като собствен принос проекти действително допринасят към целите на 3-те конвенциите, доколко полезни и успешни са създадените обучения, доклади и проучвания и пр.

5. „Научени уроци” свързани с изпълнението на проекта

- Обмен на добри практики с **международни експертни мрежи в сходна област** (напр. мрежата създадена в рамките на проект Greening Regional Development Program). GRDP подкрепи проекта в избора на международен партньор за разработката на обучителната програм, организирането на работното посещение в Корноул, Великобритания, разработката на публикации, участие в съвместни проекти по програма INTERREG IVC.

- Ключов факт за успеха на проекта беше интеграцията на ЗУП в ГД „СПРРиАТУ” в МРРБ.
- Сключване на **Меморандуми за разбирателство** както за обучението на експерти от МОСВ и МРРБ, така и за изпълнение на дейностите от пилотния компонент в област Пловдив.
- Ключов момент при разработката на методики и насоки и гарантиране на тяхната ползваемост и устойчивост е **изготвянето им в широка консултация с бенефициентите** (напр. Методиката за междинна оценка на ОСР).

6. „Научени уроци” свързани с активното интегриране ГЕВ в процесите на РР и ТСУ (т.нар. „mainstreaming”)

- Разработване на **обучителна програма**, която е устойчива във времето (институционализирана в СУ)
- Разработване на **практически инструменти**, които да подпомагат процеса на интеграция (**индикатори, прототипна ГИС**).
- **Включване на изисквания** свързани с познания относно и практически опит в интеграцията на ГЕВ в **длъжностните характеристики в МРРБ**
- **Институционализиране на методики** за актуализация и оценка на стратегически планови документи.
- **Пилотно тестване** на тези методики
- Включване на **представители на социално-икономическите партньори, РСР и ОСР** в обучителните курсове, за да бъдат обхванати и ключови експерти на ръководна позиция на регионално, областно и местно ниво.

7. „Научени уроци” свързани с работата с партньорски организации

- **Добро сътрудничество между МРРБ и МОСВ** през целия процес на изпълнение на проекта
- **Сътрудничество с ИАОС, АК, БАН, университети** и др. организации в процеса на разработка на стратегическите индикатори за интеграция на ГЕВ
- **Сътрудничество с НПО:** Институт за зелена политика и Българска климатична коалиция
- Активна работа и **сътрудничество с представители на ОА Пловдив** при изпълнението на пилотния компонент.

8. Научени уроци” свързани с работата с бизнес сектора

- Осигуряване на публичност на проектните резултати: разработка на уеб сайт, електронен бюлетин, публикации
- Сътрудничество с “ТАП Консулт” за разработката на прототипната ГИС
- Включване в работата на Консултативния съвет по проекта
- Включване на представители на бизнес асоциации и други представители на социално-икономическите партньори в регионалните и областните съвети за развитие в десетдневните обучения в СУ „Св. Климент Охридски” на тема „Интеграция на глобалните екологични въпроси в политиките за регионално развитие”.

9. „Научени уроци” свързани с обучение и разпространение на проектните резултати

- Провеждане на **обширно проучване на нуждите от и предпочитаните форми на обучение** преди разработката на обучителните курсове.
- Разработката на обучение, което обхваща по-дълъг период и което позволява надграждане и практическо „осмисляне” (**десетдневно vs. еднодневно обучение**)
- Добре структуриран, поддържан и **актуален уеб сайт и електронен бюлетин.**